

Singularia nunc quorundam in Romana Curia designatorum officia persequamur, qui vel jurisdictionem Pontificiam in foro interno, seu conscientiae exercent; vel quorum munere ad executionem Pontificiae voluntatis expeditius devenitur. Jurisdictionem Pontificiam in foro interno, seu penitentiali exercet major Penitentiarius, sive per se, sive per Penitentiarios minores ejusdem adjutores constitutos, cujus propterea officium Apostolica Penitentiaria nominatur. Ad eum libello supplici ex universa Ecclesia confugere quisque solet, etiam reticito nomine confugientis, quotiescumque detinetur occulto quodam crimine, occulta poena, vel occulto impedimento, cujus absolutio, dispensatio, vel relaxatio Sedi Apostolicae reservatur. Solent praeterea in forma commissoria Penitentiariae rescripta dirigi ad discretum virum doctorem in Theologia, vel in jure canonico, Confessarium ab Ordinario adprobatum, ut ipse Apostolica auctoritate a peccato absolvat, censuram relaxet, ab impedimento dispenset, ita tamen, ut primum confessionem sacramentalem illius, qui uti vult rescripto, excipiat, & in foro tantum interno absolvat, nec gratia Pontificia in foro externo prodesse possit, eamque ob rem, executioni mandato rescripto, rescriptum ipsum lacerare teneatur, ne ullum ejus monumentum supersit; & gratis omnia expediuntur. Ad istud tribunal inter ceteros confugere poterunt, qui Missarum numerum implendum susceperunt, & quem implere nulla ratione possunt, ut opportunum consilium suscipiant; item qui secreta matrimonia, & in foro tantum, ut ajunt, conscientiae certis de causis sunt contracturi, juxta regulas a Benedicto XIV. traditas in constitutione 35. *Satis vobis* tom. 1. ejusdem Bullarii; monachi quoque Apostatae ab apostasia reversuri, & moniales certis de causis optantes, ut ab electo in aliud monasterium transferantur, uti scribit idem Summus Pontifex in lib. 13. de

Synodo Dioecessana, cap. 11. num. 117 & sequentibus, & cap. 12. num. 29.

Ut ad executionem Pontificiae voluntatis expeditius deveniatur, tria sunt constituta in Romana Curia officia, Cancellarii, unde Cancellaria, Datarii, unde Dataria, Secretarii Brevium, unde Secretaria Brevium nominatur. Quoties Cancellariae, vel Datariae aliquis ex Cardinalibus praeficitur, is non Cancellarius, vel Datarius, sed Vicecancellarius, vel Prodatarius vocatur. Ad Cancellariae officium spectat, eorum curare expeditam executionem, quae aut gravissima sunt, aut in Papae consistorio fiunt; unde etiam beneficia consistorialia a Cancellaria dependent, & apud ipsam conferuntur, nisi quaedam dispensatio necessaria fiat; tunc enim dispensationis illius causa Datariae officium intervenire solet, imò & officium, uti vocant, *Componende*, si quaedam compositio facienda sit, seu quasi transactio, quemadmodum ex. gr. contingit in eo, qui simoniae beneficium obtinuit, & illud per modum novae provisionis aut in Dataria, aut in Cancellaria postulat. Olim regulae illae, quae dicuntur Cancellariae, spectabant Cancellarii, illorumque, qui Cancellario administrant, instructionem, unde eadem nomen suum acceperunt. Hodie verò plura continent, praesertim etiam recentiorum reservationum materiam, de quibus suo in loco sermo recurret. Datariae officium ita dictum a barbaro vocabulo *datare*, seu diem designare, in eo consistit, ut ex eo pendeant expeditiones Pontificiarum concessionum minorum, & quae in consistorio minime fiunt; imò & quandoque consistorialium, iis nimirum in casibus, quos modò memorabam; juncto etiam officio *Componende*, si compositionem fieri expedire ex qualitate negotii videatur. De Secretario Brevium vix opus est, ut aliqua subjiciam, quando jam superius tradidi, in quonam a Bullis Brevia Pontificia distinguantur. Tantum dicam, ejus officium in memoratorum Brevium expeditione consistere.

CAPUT IV.

Quibus modis Pontifex Maximus per Vicarios extra Urbem constitutos jurisdictionem suam exercent.

Huc referendi sunt tituli 29. & 30. libri 1.

Supremam in universas Ecclesias per amplissimum orbem longè, latèque diffusam jurisdictionem non semper per se commoda, expeditaque ratione exercere potest Pontifex Maximus, qui propterea legationibus constitutis modò causarum, modò locorum gratia, ecclesiasticam curat impensius utilitatem; hoc enim est, quod adiebat Magnus Gregorius, dum Maximianum Syracusanum Episcopum in Sicilia Vicarium designaret: *mandata caelestia efficacius gerimus, si nostra cum fratribus onera partiamur*, cap. 6. de praesumption. Jungatur canon. 1. dist. 94. Qui mandatum hoc exercenda Pontificia jurisdictionis suscipiunt, apud Graecos veteres *Apocrysarii* appellati fuerunt, cap. 4. de elect., Nov. 6. cap. 2. & 3., apud recentiores, & Latinos modò *Responsales*, modò *Nuncii*, modò *Legati*; licet enim legationis nomen si latissime sumatur, pro quocumque missionis genere usurpetur, can. 3. dist. 50., unde perperam Gratianus legationem Apostolis a Christo factam a legatione Pontificia discernere nescivit, can. 2. dist. 94., obtinuit tamen, ut proprie Legati dicerentur, qui a Pontifice Maximo ad utilitatem Ecclesiarum per provincias mitterentur, toto titulo de officio Legati. Quamobrem si verum est, jure publico honorabiles esse, & veluti sacros haberi Legatos Principum ad quascumque gentes directos, eò etiam venerabiliores fuisse Legatos in provincias sibi subjectas a Romano populo missos, quò major erat in exercenda nomine ejusdem populi in designatis provinciis jurisdictione potestas, unde etiam communi cum Proconsulibus apparitio-

ne gaudebant, l. 2. cod. de apparitor. Procons. & leg., Spartianus in Alexandro Severo; nemo inficias ire poterit, maximè honorabiles esse providè designatos Legatos Pontificios, quando utraque in iis causa concurrat, argumento capituli 1. de praescription. Ipsi etiam Pontifices Maximi consueverunt certis Legatos suos insignibus exornare, ut in iis clariùs adpareret Pontificia quaedam species, & imago. Hinc aliquando pallium insigne Romani Pontificis concessum, antequam concederetur Archiepiscopis, can. 6. & 10. dist. 100., aliquando purpureae vestes, & ferè omnes Pontificiorum indumentorum characteres, & notae, cap. 23. de privileg., illud quandoque, ut crucem ante se gestari juberent, aliaque similes Pontificis Maximi praerogativae.

Plura olim erant genera Legatorum; alii enim, qui, ut diximus, Apocrysarii dicebantur, apud Imperatores, & Principes merebant, non ecclesiasticam Papae jurisdictionem certa in provincia explicantes, sed negotia tractantes ad ecclesiasticam pacem, unitatemque firmandam, ex quo etiam Responsales, ut diximus, ab aliquibus appellati fuerunt, quod & Papae responsa Principi, & Principalia responsa Papae patefacere, cui muneri ut plurimum Diaconi, aliquando Subdiaconi addicebantur, ut notat Gratianus in dist. 94.: Alii ut plurimum Episcopi sub nomine Vicariorum Pontificiorum certas Provincias ecclesiasticas regebant, vel contracto intra certum tempus, vel perpetuè, sed cum persona interituro, vel reali, seu dignitati imposito; ita ut in successores

etiam seros transiret, officio: Alii ad certum tantummodo grave negotium & officium, & jurisdictionem suscipiebant, ex. gr. ut Concilio, aut generali, aut provinciali, ubi opus esset, nomine Papæ præsent: Alii, ut certas dioceses nomine Pontificis visitarent, abusus corrigerent, reos coercerent, qualis fuit undecimo sæculo Petrus Damiani apud Mediolanensis: Alii ut recens ad fidem conversas nationes regerent, erudirent, qualis fuit apud Anglos sub finem sexti sæculi Augustinus, & sæculo octavo Bonifacius apud Germanos. Ut paucis dicam, tot ferè erant Legatorum species, quot causæ Legatorum mittendorum Ecclesiæ utiles videri Pontificibus potuissent. Hodie verò tria designari solent Legatorum Pontificiorum genera, quorum alii Nati appellantur, alii Missi, alii à Latere, cap. 9. de offic. Leg., cap. 1. eod. tit. in 6., eorumque omnium facultates ex vi potissimum litterarum, quibus constituti sunt, pendent, ita ut sub generali mandato graviora non veniant, quæ speciali clausula demandari necesse est; nisi in jure quid singulare expressè cautum reperiatur, aut consuetudo æquissima mandatorum interpreti induxerit, ac probaverit.

Antiquissima est origo Legatorum, qui Nati dicuntur, seu illorum, quorum dignitas, non persona delegata censetur, quorumque propterea delegatio transit perpetuò in successores. Erant enim olim dignitates quædam Episcopales, aut Episcopalibus majores constitutæ in Civitatibus spectabilibus, in quibus maximè expediebat, ad graviora negotia ecclesiastica, & quæ integram Provinciam, aut Nationem spectarent, peragenda, Vicarios Apostolicos designari. Is fuit in Illyrico Thessalonicensis Episcopus, de quo in can. 5. caus. 25. quæst. 2., & in epistola Leonis Magni 12. in editione Quesnelliana; item Primæ Justinianæ Antistes in sex Illyrici Provinciis, de quo in can. 10. distinct. 100. Is fuit in Achaja, & Hellade

Corinthius Episcopus, in Gallia antiquissimis temporibus Episcopus Arelatensis, de quo in can. 3. & 9. caus. 25. quæst. 2., item Bituricensis, aut Burdegalensis, de quibus in cap. ult. de majorit. & obedient., itidem Rhemensis, de quo in cap. 13. qui fil. sint legit., Senonensis quoque, quòd legamus, Joannem VIII. Ansegisum Senonensem Episcopum suum Vicarium & in Gallia, & in Germania constituisse. Is fuit in Anglia primum Eboracensis Episcopus, de quo mentio fit in cap. 1. de appellat. & in cap. 1. ut lite pendente; deinde etiam Episcopus Cantuariensis, de quo in cap. 1. de offic. Legat. His omnibus nonnulli adjiciunt Episcopum Salonitanum, de quo in cap. 6. de præsumption., Hierosolymitanum, de quo in cap. 8. de offic. Leg., & aliquos Hispaniarum Episcopos, quod Vicarios Apostolicæ Sedis aliquando fuisse noverint Joannem Tarracensem, & Sallustium in Provincia Bætica. Verùm adhuc deliberandum esset illi, qui curiosius de his Vicariatus universis investigandum sibi proponeret; fortè enim in nonnullis deprehenderet personalem, non sedi adæquam Vicarii dignitatem fuisse concessam. Quicumque autem essent isti Vicarii nati (neque enim mei instituti est de singulis variarum Ecclesiarum & Episcopatum privilegiis disputationem inire) eorum sanè jurisdicção arcis finibus circumscriberetur; neque enim in Provincia sibi adsignata majorem exercere poterant jurisdictionem, nisi aliud expresso mandato accepissent, quam Metropolitanus quisque in suos suffraganeos exercisset; nisi fortè Metropolitanæ plures Vicario subessent; siquidem tunc Metropolitanæ illi quasi suffraganei in conspectu Vicarii habebantur; ad Synodum accedere à Vicario indictam compellebantur, à Vicario ordinabantur, nihilque grave in Provincia adgredi poterant Vicario inconsulto: at si quid grave in Vicariatu ipso emersisset, statim inerat Vicario onus, de re, quæ inciderat, reddendi Ponti-

ficem Maximum certiorum, ab eo expectata sententia exequenda, argumento canonis 5. caus. 25. quæst. 2., & canonis 8. caus. 3. quæst. 6. Fortè quisquam in contrarium proferet Alexandri III. epistolam ad universos suffraganeos Cantuariensis Ecclesiæ, in cap. 1. de officio Legati, ubi proponitur diversa ratio & juris Metropolitanici, & juris legationis, quæ jura erant pænès Episcopum Cantuariensem; quasi jure Metropolitanico Cantuariensis Antistes tantum posset definire causas per appellationem ad se devolutas; jure autem Legationis posset de omnibus judicare, quæ per quærimoniam ad se adducta forent, etiam sine appellatione. Verùm observandum est, agi ibidem de S. Thoma Cantuariensi Episcopo, qui ab Alexandro III. singulares obtinuit, & extraordinarias facultates singularibus mandatis expressas, qui propterea non tantum jure suæ dignitatis legatione Pontificia fungebatur, sed etiam specialibus prærogativis cumulatus fuerat, ita postulantibus difficillimis adjunctis, in quibus Angliæ Regnum tunc temporis versabatur, uti refert Cardinalis Baronius ad annum 1163. 1164. scribens, multa illi singularia concessa fuisse. Inter cætera, quod spectat ad dicti capituli 1. interpretationem, liquet, id singulare concessum fuisse Thomæ Cantuariensi in Anglia vi Vicariatus Apostolici, ut non quidem appellationes, sed querelas in prima instantia reciperet, uti deduci potest ex integro rescripto in 1. Collectione Decretalium.

Legatorum missorum aliud ab initio officium erat, ad quod esse cœpit à sæculo Ecclesiæ undecimo, sive à temporibus Alexandri II. Olim iidem erant, qui & Apocrysarii, seu Responsales, quos superius memorabam, missi scilicet ad Imperatores, vel Reges ad conciliandos & Pontifici Maximo, & Ecclesiis Principum animos, sine ulla jurisdictione in Ecclesiis exercenda, quamquam ea occasione referre solerent apud Pontificem Maximum, si quid fortè adversus

ecclesiasticas utilitates gererent, vel constituerent Episcopi, in quorum diocesi merebant. Originem horum Legatorum referunt eruditi ad tempora Leonis Magni, qui Julianum Coënsensem in Cycladibus insulis Episcopum Constantinopolim primus misit ad Marcianum Augustum, de quo ita scribit Sanctus Papa in epist. 61. ad eundem Imperatorem: *Vicem ipsi meam contra temporis nostri hereticos delegavi, atque propter Ecclesiarum, pacisque custodiam, ut à comitatu vestro non abesset, exegi; cujus suggestiones pro concordia Catholica unitatis tanquam meas audire dignemini, placentes Deo, qui vobis præter Regiam coronam etiam Sacerdotalem conferat palmam.* Notanda quoque sunt, quæ iterum Leo ad Marcianum scribebat in alia epistola edita ab Holstenio inter acta Synodi Romanæ sub Bonifacio II. ibi: *Suggestiones autem Fratris, & Coepiscopi mei Juliani, quem pietati vestra commendo, quas, ut benignius, sicut facitis, audiat. Hoc etiam Fratri meo Anatolio proderit, si eum, quem pro Catholico dogmate illic esse volui, dignanter habeatis.* Ex quibus duo colliguntur. Primum est, eam Legati constitutionem profuisse maximè, ut auctoritate Imperatoria facilius coercerentur Eutychiiani hæretici, qui plura contra statuta Chalcedonensis Concilii moliebantur. Alterum est, Legatum illum commodius continere potuisse ambitum Anatolii Episcopi Constantinopolitani, & se, & sedem suam supra modum evehere meditantis. Nullam, inquam, jurisdictionem hujus generis Legati explicabant; huic enim pro opportunitate gerendæ satis prospiciebatur per Legatos natos, aut jam constitutos, aut, ubi expedire videbatur, constituendos. Verùm sæculo undecimo partim ex eo, quod Legatorum natorum jurisdicção angustis coercita finibus videretur, partim quod Legati nati jurisdictione sua identidem reclamantibus Episcopis abuterentur, Apocrysariis ex speciali Pontificum voluntate jurisdicção accessit; imò & multo plures numero Legati mitti cœperunt extra ordinem, modo

dò minore, modò majore potestate concessa, prout adjuncta causarum, locorum, & temporum postulabant; ac tum primùm Legatorum natorum cœpit jurisdictionis imminui pro modo adauctæ Apocryphorum dignitatis, atque auctoritatis. Cœterum neque isti Legati missi majorem jurisdictionem explicare unquam potuerunt, quam quæ mandatis designaretur; neque enim de jurisdictione agitur, quæ primùm constituto illorum muneri cohæserit, sed quæ jamdiu post illius constitutionem singularibus de causis accessit; quamobrem in hac parte certa regula statui nequit, cum nihil jure communi definitum sit, sed totum, quantumcumque est, ex singularibus delegationis litteris pendeat, quemadmodum rectè animadvertit Cardinalis de Luca in adnotationibus ad Concilium Tridentinum disc. 33. Hinc nisi beneficiorum etiam Papæ reservatorum expressè obtinuerint delegationem, ea non gaudent, cap. 1. de offic. Leg. in 6., ita ut si fortè ad collationem deveniant, ne possessio quidem triennis instituto suffragetur; quia regula triennis possessionis certum titulum supponit, vel ordinariæ, vel Apostolicæ extra ordinem factæ collationis, aut alterius actus, qui salutem in genere, certo fundamento nitatur. Tum demùm quoque visitare illi Ecclesias poterunt, quum id illis mandatum adpareat, quo causa procurationes etiam, moderatas tamen, & instar Ordinariorum, aut Metropolitanorum Provinciam visitantium accipiunt, cap. 11. de præscrip., cap. 17. & 23. de cens., Clem. 1. eod. tit., nisi tamen certa Collegia, vel personæ singulari privilegio exemptionum à procurationibus à Sede Apostolica obtinuerint, dicto cap. 11. & 17., & dicta Clem. 1. Neque obstat dicere, procurationes, ne per lapsum quidem immemorialis temporis, præscribi non posse, cap. 16. de præscription., proindeque nec posse obtentu cujusquam privilegii denegari, quod par sit privilegii, & immemorialis consuetudinis ratio, ar-

gumento capituli 26. vers. præterea de verbor. signif., siquidem ubi privilegium impetratum doceatur, cognitionem utilis causæ præcessisse præsumitur, non ubi qualiscumque præscriptio objiciatur: atque hanc fuisse causam puto, quare Innocentius III. noluerit eandem habendam esse, & præscriptionis utut longissimæ, & privilegii rationem in dicto cap. 11. de præscription. Ex his duo generatim de horum Legatorum potestate constituere possumus. Primus est, ipsos non ea sibi vindicare posse, quæ singulari gratia Legatorum à Latere etiam in jure communi concessa deprehendantur, nisi ea fuerint aut in totum, aut in parte expressè concessa, cap. 1. de offic. Leg. in 6., cap. 36. in fine de elect. in 6. Alterum est, in iis, quæ singulari mandato eisdem concessa probantur, non debere eos existimare sibi amplio-rem competere facultatem, quam competat Legatis à latere: quamobrem in iis, quæ & ipsis, & Legatis à latere communia demonstratur, sive de modo exercendæ jurisdictionis, sive de tempore, ad quod eorum jurisdictionis prorogatur, sive de Provincia, intra quam eorum jurisdictionis circumscribitur, eadem regulæ utrique Legatorum generi erunt sine fraude custodiendæ.

Ab eodem sæculo undecimo, quo primùm, uti diximus, jurisdictionem Legati missi explicare cœperunt, visi sunt Cardinales, ubi legationis munus ipsi susciperent, amplio-rem posse potestatem exercere, sive quod à Pontifice in litteris suæ delegationis majoribus facultatibus instrui solerent, sive quod id quodammodò postulabat major eorum dignitas, cujus intuitu unum constituere singulare corpus cum Pontifice Maximo dicebantur, cap. 1. de off. Leg. in 6. Hinc ipsi, ut à Legatis ceteris distinguerentur, nomen assumpserunt Legatorum à latere, & singularia insignia Papalibus ferè similia induerunt, cap. 23. de privileg., ac quoties provinciam sibi designatam ingrederentur, non solum aliorum

rum Legatorum jurisdictionis quiescebat cap. 8. de off. Leg., sed etiam Ordinarii ipsi cogebantur illis præsentibus ab iis, quæ majestatem ecclesiasticam exhibent, abstinere, nimirum ne populo in solemnibus benedicerent, neve, si Archiepiscopi essent, crucem ante se deferrent, dicto cap. 23. de privileg. Præterea excommunicatos etiam à censuris Papæ reservatis absoluebant, illos quoque, qui extra Provinciam suæ delegationis degerent; quæ sanè potestas, si expressè Legatis missis concessa fuisset, erat tantùm intra Provinciæ terminos exercenda cap. 9. de offic. Legat., cap. 20. de sent. excom. Item indulgentias concedebant, regulariter centum dierum, & unius anni in dedicationibus Ecclesiarum, juxta capit. 14. de pœnit. & remiss., quasi hæc meram gratiam contineant, & facti potius, quam juris dispensationem. Insuper in eos, causasque eorum, qui ab Ordinariorum jurisdictione exempti forent, jurisdictione utebantur, iis tantummodò causis exceptis, quæ singulari jure essent Pontifici Maximo reservatæ, cap. 4. de offic. Leg., cap. 36. de elect. in 6., cap. 1. de verbor. signif. in 6. Itidem jure suo visitabant Ecclesias suæ Provinciæ, procurationesque in actu visitationis accipiebant, cap. 11. de præscript., cap. 17. & 23. de censib., ea, quæ corrigenda videbantur, corrigebant reos, præsertim contumaces, pœnis ecclesiasticis, censurisque pledebant, imò & nova statuta Provinciæ opportuna edebant, perpetuò etiam post suum discessum duratura, quamvis verum esset, jurisdictionem ab illis alteri mandatam post eorum discessum expirare, cap. ult. de offic. Leg. Hinc autem, licèt in eorum adventu Ordinarii jurisdictionem suam adhuc liberè explicarent, illi tamen cum jurisdictione ipsa Ordinariorum concurrerent, causasque ad potestatem suam præveniendò trahebant. Sic à matrimoniorum impedimentis dispensabant, in quibus omnibus casibus dispensare Episcopi potuissent; aderant matrimoniis Pa-

rochorum vice, vel alteri, ut vice Parochorum adesset, mandabant, eodem modo, quo adesse Episcopi, vel alteri mandare, ut adsit, exclusis Parochis valent, causasque ipsas matrimoniales dirimebant, cap. 4. de conjug. servor. Beneficia quoque ecclesiastica identidem conferebant, si in sua Provincia vacavissent, cap. 1. & 3. de offic. Leg. in 6., etiam si juris patronatus ecclesiastici essent, cap. 6. de offic. Leg., cap. 28. de jure patron., eodem jure, quo Summus ipse Pontifex utebatur, cap. 31. de præb. in 6., eamque ob rem beneficia ad Sedem Apostolicam devoluta conferebant, cap. 37. de præbend., electionesque Episcoporum, Archiepiscoporum, atque exemptorum confirmabant, cap. 36. de elect. in 6. Quid amplius? Quando ulterius potuerunt, etiam favore certæ personæ sibi reservare beneficii alicujus necdum vacantis collationem, quod si vacasset, conferre ipsi potuissent, cap. 28. de jure patron., cap. 4. de offic. Leg. in 6., tamdiu tamen duratura reservatione, quamdiu Legatus suo munere fungeretur, cap. 3. eod. tit. in 6., quando beneficia Parochialia saltem per sex menses commendare valebant, juxta capitulum 15. de elect. in 6., item Ecclesias, & beneficia unire, dummodò nullum ex unione fieret Episcopalibus juribus detrimentum, cap. ult. de confirmat. util. vel inut., argumento capituli 8. de excess. Prælat., quando pensionum onera beneficiis à se collatis intra legitimum tamen modum adjiciebant, uti vulgò tradunt Pragmatici ad capitulum 8. de censibus. Neque mirum est, adeo latè patuisse horum Legatorum potestatem: Videlicet agitur de jurisdictione mandata, cujus vires cum ex voluntate mandantium Pontificum modum accipiant, vagari latissimè potuerunt, eòsque, quò vel expressè de mandato constaret, aut tacitè colligeretur ex moribus Legatorum Pontifices non contradicere. Verùm sive hæc sit rerum humanarum conditio, quod feliciter cœptæ usque

ad certam mensuram augeri; deinde verò si non penitus interire, decrescere saltem soleant; sive id specialius contingere soleat in dignitatibus humanis, ut bene gesta munera primum evadant speciosissima, deinde partim ex ambitu administrantium, partim ex æmulatione, quæ humiliores tenet, in interitum adducantur; videmus, vicissitudines istas, quemadmodum & in Legatis natis, ita & in Legatis à latere accidisse. Legatos natos olim constitui, nonnullarum Provinciarum singularis utilitas postulaverat. Legatos missos præsertim à latere designari, videbatur pluribus in casibus suadere utilitas Ecclesiæ universæ uti universæ. At postquam Legatorum natorum ampla potestas variis contentionibus occasionem præbuit, unde non semel Legati nati objurgari à Pontificibus Maximis debuerunt, veluti Anastasius Thessalonicensis à Leone Magno, Maximus Salonitanus à Gregorio Magno, ut prætermittam similitates inter Leonem Magnum, & Hilarium Arelatensem, can. 5. caus. 25. quæst. 2., can. 12. caus. 2. quæst. 6., epist. Leonis Magni ad Episcopos Provinciæ Viennensis in Gallia; cœpit imminui potestas Legatorum natorum. Idipsum evenit in Legatis à latere, quorum amplissimæ diu explicatæ potestati certi fines constituti deinde fuerunt, ne hinc nulla ferre superesse viderentur Pontificis Maximi gratia reservata, quæ Legati à latere non attingerent, illinc ferè frustrarentur ordinaria Episcoporum, aliorumque Antistitum jura. Hinc primò semper cavendum fuit, ut Legati à latere à collationibus abstinerent beneficiorum laici Patronatus, ignorante vel invito Patrono, argumento Clem. 2. de præbend., item à collationibus beneficiorum litigiosorum, argumento cap. ult. ut lite pend., Ecclesiarum Regularium, seu Conventualium, seu Cathedralium, insuper à collationibus beneficiorum quorumcumque nondum vacantium, quamquam, ut dictum est, collationem eorum sibi reser-

vare valerent, eamque ob rem etiam à collationibus beneficiorum, quorum ipsi renunciationem faciendam curarent, cap. 4. de offic. Leg. in 6., à collationibus quoque Beneficiorum, quæ non ordinario, sed singulari jure ad Episcopos pertinerent, argumento cap. 2. de off. Leg. Addunt Pragmatici plures, etiam abstinendum illis fuisse à collationibus beneficiorum Pontifici Maximo quomodocumque reservatorum. Mihi aliud videtur in conspectu capituli 1. de off. Leg. in 6., ubi generaliter definitur, beneficiorum collationem Legatis à latere competere, neque alibi ulla reservatorum exceptio facta deprehenditur; imò minus æquum videtur, Clementis IV. rescriptum ad collationes Ordinariorum coercere, ne aliàs Summus idem Pontifex, dum alienorum jurium liberalis existit suorum tenax in suos ipsos Legatos exitisse fingatur. Secundò cautum est, ne Legati à latere unirent Ecclesias, vel beneficia exempta, aut Ecclesias Regulares, Collegiales, seu electivas, aut patronatas sine consensu Patroni, cap. de offic. Leg. in 6., neve uniones semel auctoritate Apostolica factas revocarent, ne fortè delegatus ad rescindendum admittatur, quod delegans ratum habuit, & firmum manere decrevit; neve admitterent resignationes in favorem alterius, aut sub conditione pensionis renunciantis gratia reservatæ, argumento capituli 4. vers. *prohibemus* de offic. Leg. in 6. Tertio recipiendum fuit, ut à dispensatione ab irregularitatibus Pontifici Maximo reservata continerent, proptereaque non dispensarent cum illegitimis, ut ad ordines sacros, vel ad beneficia admitterentur, quamquam hæc facultas expressè in delegationis litteris indulgeri à Pontifice soleat. Quarto indictum, ut eas causas judicio suo non dirimerent, quæ tanquam gravissimæ reservatæ fuerunt Pontifici Maximo, quales sunt Episcoporum depositiones, resstitutiones depositorum Antistitum, eorumque translationes de una in aliam Ec-

Ec-

Ecclesiam, dubii juris communis, præsertim decretorum Tridentinorum, declarationes per rescripta, vel constitutiones edendæ, generalis Synodi convocatio, & celebratio, exemptiones Collegiorum, aut Personarum ab Ordinariorum jurisdictione, diremptiones litium ommissa ordinaria juris formula, & sententias ita pronunciare, vel alteri pronunciandas mandare, ut nulla amplius exinde appellatio concedatur. Denique Tridentina Synodus in ses. 24. de ref. cap. 20., postquam generaliter definit, ut causæ omnes ad forum ecclesiasticum pertinentes, etiam si beneficia sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscerentur, adjecit, ut Legati etiam de latere, Nuncii, Governatores ecclesiastici, aut alii quorumcumque facultatum vigore non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut quocumque modo eorum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumerent; sed nec etiam contra clericos, aliasve personas ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, eove negligente procederent; aliàs autem eorum processus, ordinationesve nullius momenti essent, atque ad satisfactionem damni partibus illati tenerentur. Porro postquam paulatim, præsertim ex hoc Tridentino decreto, certi constituti sunt Legatis à latere fines, minus frequens esse cœpit illorum missio; ac non nisi magna, & urgente publica causa postulante, si eos excipias, qui mitti solent à Pontifice Maximo causa administrandæ reipublicæ, in quibusdam Civitatibus Pontificiæ temporali ditioni subjectis, veluti Ravennæ, Ferrariæ, Bononiæ. Illud adhuc in hac re superest adnotandum, Legatorum à latere, eodem modo, quo Missorum, jurisdictionem extinguere, id est non morte solum ipsorum, sed & aut finito tempore, quod mandato designatum fuerit, aut revocatione à Pontifice Maximo facta, aut eorum discessione à Provincia, deposito animo redeundi. An verò extinguatur morte Pon-

tificis Maximi, dubitari non posse videtur post definitionem Clementis IV. in cap. 2. de offic. Legati in 6., ubi traditur, legationem non ideo expirare. Ego tamen adhuc observo, in dicto cap. 2. non de omnibus indiscriminatum Legatis sermonem institui, sed, uti verba demonstrant, de iis tantum, qui cum egregia, & extraordinaria potestate missi fuerant, atque urgentissima de causa, necessitate cujusdam Ecclesiæ, vel Provinciæ gravissima impellente. Quamobrem ad hanc tantummodò speciem definitionem contrahendam puto, in qua nimirum viget singularis ratio, ne aliàs ob eventientem Pontificis mortem irreparabile damnum illi Ecclesiæ, vel Provinciæ emergat, cujus gratia suscepta legatio necessaria fuerat.

A Legatis Pontificiis, quos hucusque recensuimus, discernendi maximè sunt Pontificii Delegati, ii nimirum, qui in privatorum causis singularibus dirimendis certo & speciali mandato versantur. Duplex est istorum genus; vel enim iis mandatur, ut ab initio causam suscipiant, sententiam proferant, & sententiæ executionem curent, & tum propriè delegati nominantur, vel tantum eis mandatur, ut sive gratiam à Pontifice factam, sive sententiam à Pontifice inter litigantes dictam executioni demandent, & tum propriè executores passim dicuntur. Non eadem tamen est executorum omnium ratio; siquidem alii executores meri, alii mixti appellantur à Pragmaticis; meri scilicet, quorum potestati nulla inest causæ cognitio; mixti, qui antequam Pontificiam voluntatem exequantur, certam causæ cognitionem suscipiunt, in ea nimirum parte, qua apud ipsos constet, ea non esse à veritate aliena, quæ ad obtinendum Papæ rescriptum enarrata fuerunt. Qualis sibi competat potestas, executor agnoscat ex formula rescripti Pontificii; si enim ex. gr. legat, se ita delegatum, ut *constito &c.*, ut *si noverit &c.*, rescriptum executioni mandet, tunc non merum, sed mixtum esse designatum se

K2

exe-